

โบราณสังวรธรรม

รู้จักพระพุทธศาสนา

สมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

สารบาญ

รู้จักพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาและพระพุทธเจ้า

ศาสนาและพระไตรปิฎก

พระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร

หน้าที่ปฏิบัติในอริยสัจจ

อนิจจะ ทุกข์ ตามธรรมชาติวิทยา

อนัตตา ธาตุแท้ อสังขตธรรม

ศีล สมาธิ ปัญญา ในพระพุทธศาสนา

ศีลในพระพุทธศาสนา

ความหมายของศีล

ศีลคู่กับวินัย

ประโยชน์ของการบัญญัติวินัย

ความหมายของสิกขาบท

ปฏิบัติตามสิกขาบทคือรักษาศีล

ศีลนีสัย

ศีลเป็นสรณะ

ศีลเป็นเสมือนรั้วกันความชั่ว

ศีลคือความปกติกาย ปกติวาจา ปกติใจ

ความสงบ ความเป็นปกติ เป็นตัวศีล

ศีลที่เป็นบารมีในจรรยาปิฎก

ศีลบารมี ๓ ชั้น

อานิสงส์ของศีล

สมาธิในพระพุทธศาสนา	๕๑
สมาธิภาวนา ๔ อย่าง	๕๔
สมาธิคือสมถกรรมฐาน	๕๕
เครื่องกั้นจิตไม่ให้ได้สมาธิ - นีวรณ	๕๖
กรรมฐานสำหรับแก้ นีวรณ	๕๘
ปัญญาในพระพุทธศาสนา	๖๘
ความหมายของปัญญา	๖๘
ปริยัติปัญญา ปฏิบัติปัญญา ปฏิเวธปัญญา	๖๘
ความสำคัญของปัญญา	๗๐
ความรู้ทางอายตนะ	๗๐
มโนเป็นตัวเชื่อมระหว่างรูปและนาม	๗๑
วิถิจิตใจเทียบกับระบบมันสมอง	๗๑
ความรู้ทางอายตนะไม่ใช่ตัวปัญญา	๗๓
ทางให้เกิดปัญญา	๗๔
ปัญญาที่แท้จริงคือรู้ทั่วถึงสัจจะ	๗๔
ปัญญาในอริยสัจจ์เป็นปัญญาสูงสุด	๗๖
รู้จริงต้องละได้เว้นได้	๗๗
ให้รู้จักกำหนดรู้	๗๙
การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า	
พระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร	๘๓
พระพุทธเจ้าตรัสรู้พระธรรม	๘๔
พระพุทธเจ้าตรัสรู้อริยสัจจ์	๘๔
พระพุทธเจ้าตรัสรู้พระโพธิญาณ	๘๕
พระพุทธเจ้าตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ	๘๕
พระพุทธเจ้าทรงเป็นพระสัมพัญญ	๘๕
อาการสั่งสอน ๓ อย่าง	๘๘
ใจความปฐมเทศนา	๘๙
ทางสุดโต่ง ๒ ข้าง	๙๐

มรรคมงคล ๘	๔๐
อริยสัจ ๔	๔๒
ญาณ ๓	๔๒
ความหมายของคำว่าอริยสัจ	๔๔
อริยสัจข้อที่ ๑ ทุกขสัจ	๔๕
ทุกข์ประจำ	๔๗
ทุกข์จร	๔๘
อริยสัจข้อที่ ๒ สมุทัยสัจ	๑๐๐
ตัณหา ๓	๑๐๓
ที่ตั้งของตัณหา	๑๐๔
อริยสัจข้อที่ ๓ นิโรธสัจ	๑๐๕
สันโดษ ๓	๑๐๗
โลกียสุขเป็นทุกข์	๑๐๘
เรื่องนางปฐาจารา	๑๐๙
อริยสัจข้อที่ ๔ มรรคสัจ	๑๑๐
เห็นชอบนั้นอย่างไร	๑๑๒
ทางช่วยให้เกิดความเห็นชอบ	๑๑๔
เรื่องกุมภไสสก	๑๑๕
พระพุทธศาสนาและการนับถือพระพุทธศาสนา	
พระพุทธศาสนาและการนับถือพระพุทธศาสนา	๑๑๙
หลักศาสนา	
ธัมมะ หรือ ธรรม	๑๔๗
ศาสนา	๑๕๑
ประวัติ	๑๕๓
การประกาศพระพุทธศาสนา	๑๕๗
ปฏิบัติหรือภาวนา	๑๖๒
ภาวนา	๑๗๘
ปฏิเวธ	๑๘๔

หลักพื้นฐานของพระพุทธศาสนา

๑. ความหมายของพระพุทธศาสนา	๑๙๓
๒. เป้าหมายการศึกษาพระพุทธศาสนา	๑๙๗
สัจจะ-ความจริง	๑๙๗
ความดี	๑๙๙
ความงาม	๒๐๐
๓. ลักษณะของพระพุทธศาสนา	๒๐๓
ไม่ทรงพยากรณ์ปัญหาโลกแตก	๒๐๔
ทรงพยากรณ์เรื่องทุกข์และการแก้ทุกข์	๒๐๕
ทรงแสดงปัจจุบันธรรม	๒๐๖
๔. อริยสัจ ๔ ธรรมแก้ทุกข์ของสัตว์โลก	๒๐๘
ปัญหาของสัตว์โลก	๒๐๙
ค้นหา-ลูกศรเสียบแทงใจ	๒๐๙
นิพพาน-ความสิ้นค้นหา	๒๑๐
ทรงสอนให้ใช้ปัญญา	๒๑๑
ถอนลูกศรหรือค้นหา	๒๑๑
๕. ญาณในอริยสัจ ๔	๒๑๓
สัจจญาณ	๒๑๓
กิจจญาณ	๒๑๔
กตญาณ	๒๑๕
๖. อธิบายอริยสัจ	๒๑๖
๗. กิจในอริยสัจ ๔	๒๑๙

นรกในคำสอนของพระพุทธศาสนา

จักรวาล	๒๒๕
นรกใหญ่	๒๒๕
นรกล้อย	๒๒๘

เทวทูต	๒๓๒
นรกกรอบนอก	๒๓๕
พระยายม	๒๓๖
นรกในนิกายลามา	๒๓๗
การลงทัณฑ์	๒๔๒
พระพุทธศาสนากับเรื่องนรก	๒๔๕
ภูมิไตร่จฉาน	๒๔๗
เปรต	๒๔๙
วิบากกรรมของเปรต	๒๕๔
การทำบุญอุทิศกุศลให้	๒๕๗
ภูมิอสุรกาย	๒๖๐

สวรรค์ในคำสอนของพระพุทธศาสนา

เทวดา	๒๖๕
สวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิก	๒๖๖
สวรรค์ชั้นดาวดึงส์	๒๖๘
บุพพกรรมของพระอินทร์	๒๗๑
พระเจดีย์จุฬามณี	๒๗๘
เทวสภาสุธัมมา	๒๘๐
วัตตบท ๗ ประการ	๒๘๓
ธัคคสูตร - ธรรมเครื่องขจัดความกลัว	๒๘๕
ชั้นดิธรรม	๒๘๖
ความเพียร	๒๘๘
ความไม่โกรธ	๒๙๑
อดีตชาติของเทวดา	๒๙๒
พระเจ้ามันธาดุราช	๒๙๖

ตำแหน่งท้าวสักกะ - พระอินทร์	๒๙๘
ปาริชาตสวรรค์	๓๐๖
สวรรค์ชั้นยามา	๓๑๑
สวรรค์ชั้นดุสิต	๓๑๑
สวรรค์ชั้นนิมมานรดี	๓๑๓
สวรรค์ชั้นปรนิมมิตวสวัตตี	๓๑๓
พรหมโลก	๓๑๕
ชั้นปฐมรูปฌาน	๓๑๖
ชั้นทุติยรูปฌาน	๓๑๖
ชั้นตติยารูปฌาน	๓๑๗
ชั้นจตุตถรูปฌาน	๓๑๗
พรหมชั้นสุทธาวาส ๕	๓๑๙
ชั้นอรุณรูปฌาน ๔	๓๒๐
ทูลสเจติยบัณฑิตบนพรหมโลก	๓๒๐
โลกวินาศ	๓๒๒
เทพพวกคนธรรพ์	๓๒๒
เทพเจ้าแห่งธรรมชาติ	๓๒๖
ธรรมชาติกับกรรมปัจจุบันของคน	๓๒๘
อายุของชาวสวรรค์	๓๓๐
อายุของสัตว์ในนรก	๓๓๒
ทำบุญแล้วอธิษฐานให้เกิดในสวรรค์	๓๓๔
คำแปล เทพ ๘	๓๓๖
ชุมนุมเทวดา	๓๓๗
อาราธนาธรรม	๓๓๘
ทรงขับภิกษุสงฆ์	๓๓๙
ทรงเคารพธรรม	๓๔๑
สวดยักษ์	๓๔๔
ที่สุดโลกตามคติพระพุทธศาสนา	๓๔๗